

Silvester Lavrík

Posledná barónka

Dixit a IRON LIBRI, 2019

- 80

(...) Prevrat v osemnástom a rozpad monarchie boli prvými udalosťami, ktoré nás naučili báť sa toho, čo bude zajtra. Hoci vyhlásenie Spišskej republiky, to bolo čosi! Budeme ako Švajčiarsko, nieslo sa ulicami. Dlho to netrvalo. Postup Maďarskej červenej armády a jej veliteľa bolševika Bélu Kúna nás najskôr vydesil, potom rozradostnil. Teda aspoň tých, ktorí si neuvedomovali, že bolševik je predovšetkým hrdlorez, všetko ostatné až potom. To, že je náhodou Maďar, žiadnemu Maďarovi nádej na prežitie nezvyší. Svoje by o tom mohli rozprávať Krymskí Tatári.

Strach z Bélu Kúna bol nakoniec silnejší než odpor k Prahe. Rozpad Československej republiky, vytvorenie Slovakšátu, bleskové vyhlásenie vojny proti Poľsku, to šlo rýchlo. Po rozdelení Poľska medzi Nemecko a Sovietske Rusko sme sa báli, že Spiš bude pripojený k Rusku. Deportácie Židov a Cigánov nás zaskočili. Po potlačení Povstania nás potešil príchod wehrmachtu. Dúfali sme, že vulgárnym spôsobom slovenských gardistov je koniec. V kraji začali operovať esesáci. Odchod nemeckých fašistov nás naplnil novou radosťou. Sklamalo nás, že nás oslobodili len naoko. Gardisti šafárilí ďalej. Nakrátko. Po prechode frontu sa z nich stali revoluční vlastenci. Horšia od nich bola už len sovietska NKVD. Ľudia jeden po druhom opäť mizli. Nikto o nich nevedel nič viac než to, že v noci na ich dvere búchali chlapi v dlhých kožených kabátoch. Ani Banderovci nás neobišli. Boli to banditi, ale aspoň veria v Boha, šušľalo sa. Druhý príchod bolševika nás našiel vysilených, otupených a ľahostajných. Proti odsunu nepriateľov štátu sa nemal kto postaviť...

- 202

Žiadna ideológia ľuďom nepriniesla viac, než im vzala (...). A keď sa stala v spoločnosti mierou všetkých vecí, zakaždým borili chrámy, zapalovali hranice. Stínali, vešali a strieľali ľudí, ktorí sa previnili len tým, že s ideológiou nechceli mať nič spoločné. Ideológia nemá nič spoločné s pokrokom. Ak nepočítame to, že za každých okolností dokáže na pokroku parazitovať.

- 275

(...) Zaoberať sa Pánom, dokonca aj v jeho nesmiernej veľkosti, je oveľa ľahšie, ako zaoberať sa sebou samým.

- 281

Čo nezmeníš, nauč sa prijať. Čo zmeniť môžeš, snaž sa spraviť prijateľným.

- 286

Rušenie kláštorov a internovanie rehoľníkov v celej republike sa udialo počas jedinej noci. [Neskôr táto noc dostala meno Barbarská noc, v dokumentoch štátnej bezpečnosti bola označovaná za Akciu K.](#) Už za svtania sa pred bránami nášho kláštora začali zhromažďovať ľudia z okolia a kričali – vráťte nám našich kňazov. Zdalo sa vtedy, že je to len ďalší z nezmyselných krokov novej moci, ktorý nemá šancu na úspech. Tak ako znárodňovanie. Zaberanie pôdy. Kolektivizácia. Že sa nová moc, ktorá už ani nebola taká nová, hoci

po puči z februára v tisíc deväťsto štyridsiatom ôsmom sa jej apetít ešte zväčšil, nezastaví pred ničím, sme pochopili rýchlo. Milície a armáda privolaná na pomoc, začali do ľudí strieľať.

• 291

Novicov, ktorí podpísali vyhlásenie, že vystupujú z rádu, hoci nikdy žiadne, že do neho vstupujú, nepodpisovali, posielali domov na prvé požiadanie. Tých, ktorí takéto vyhlásenie podpísať odmietli, najmä mladších a zdatnejších, bezodkladne posielali k armáde a do baní. Hlavne do uránových. V armáde z nich robili muklov na najťažšie práce – stavali mosty, nové továrne, robili v hutiach, pri vysokých peciach, na nočných zmenách. Kto odmietol alebo nevládal, šiel do väzenia. Bez obžaloby, bez súdu. Kto podpísal žiadosť, že chce ísť domov, tomu síce na cestu nedali nič, požehnanie už vôbec nie, ale aspoň sa oňho prestali zaujímať.

• 293

Našou spoločnou úlohou bolo triediť zväzky v kláštornej knižnici podľa jazykov – nemecké, maďarské, poľské, slovenské a české, no a latinské. Tých posledných bolo najviac. Najmenej bolo maďarských. Tie si piaristi, ktorí túto knižnicu spravovali, keď sa rozpadala monarchia, vzali so sebou do Budapešti. Nechápali sme, prečo máme knihy triediť. Len čo sme ich roztriedili, dozorcovia ich dali pozvážať na jednu kopy a zapálili ich. Iní bratia prehadzovali piesok. Z kopy na kopy, len aby ich bolo za čo trestať, ak zvoľnili tempo.

• 300

Svätcom sa človek stane, ani nevie ako. Niekedy úplne postačí ostať človekom.

• 342

Žena už nie je stredobodom domu, spoločenského života ani mužského srdca. Už sa nemusí obávať predsudkov, ani domáhať sa rytierskosti. Nové pokolenie žien je vecné, sexuálne poučené, pracovité a pracujúce do úmoru. Môže sa obliecť, ale urobí chybu, ak sa bude zdobiť. Eleganciu zastupuje herečka, aj to len v pracovnom čase. Všetky podoby lásky sa musela naučiť alebo potláčať alebo skrývať. Jej výsadné postavenie prebrala revolúcia. Lenin chcel ženu odtrhnúť od sporáka, dieťa od matkinho prsníka. Nová sovietska vláda veľmi rýchlo zaviedla civilné sobáše, povolila rozvody, legalizovala potraty. Víťazom takého nového poriadku sa stali muži. Noví muži. Muži, ktorí zodpovednosť vštepovanú tisícročia zvečera naráno zo svojich pliec preložili na bedrá štátu. A oni ho zato odišli budovať. Do baní, priemyselných závodov, na stavby ciest, železníc, elektrární. Čo na tom, že často nedobrovoľne a za trest? Čím sa previnili?

Hm, nechceli sa stať novými ľuďmi.

• 438

To je taká dobrá otázka, (...) že by bola škoda kaziť ju odpoveďou.